ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas arhīva Nr. AA43-1127-20/17
ECLI:LV:ADAT:2020:1111.A420278019.8.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2020.gada 11.novembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Ilze Amona,
tiesneses Roze Paegle un Valda Zommere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ (*/pers. A/*) pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Tieslietu ministrijai atlīdzināt nemantisko kaitējumu, sakarā ar Tieslietu ministrijas apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 18.jūnija spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas rajona tiesas 2017.gada 27.jūlija spriedumu lietā Nr.11840002215 pieteicējs /pers. A/ atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma, par kuru krimināllatbildība paredzēta Krimināllikuma 231.panta otrajā daļā, izdarīšanā. Ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2018.gada 23.maija spriedumu Rīgas rajona tiesas 2017.gada 27.jūlija spriedums atcelts un pieteicējs atzīts par nevainīgu un attaisnots. Ar Latvijas Republikas Senāta 2018.gada 4.decembra lēmumu atstāts negrozīts Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2018.gada 23.maija spriedums. Pieteicēju attaisnojošs tiesas spriedums stājās spēkā 2018.gada 4.decembrī.

[2] Pieteicējs 2019.gada 3.jūnijā vērsās Tieslietu ministrijā ar iesniegumu par zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu saskaņā ar Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likumu (turpmāk – Kaitējuma atlīdzināšanas likums).

Ar Tieslietu ministrijas 2019.gada 18.septembra lēmumu Nr.1-4.3/27 nolemts atlīdzināt pieteicējam izdevumus par zvērinātas advokātes sniegto juridisko palīdzību un izdevumus, kas saistīti ar pieteicēja ierašanos uz tiesas sēdēm kriminālprocesā Nr.11840002215, bet iesniegums daļā par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu noraidīts. Lēmums daļā par atteikumu atlīdzināt 3332 *euro* nemantisko kaitējumu par atrašanos apcietinājumā pamatots šādi.

[2.1] Saskaņā ar Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 15.panta otro un ceturto daļu, Ministru kabineta 2015.gada 24.novembra noteikumu Nr.656 „Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu" (turpmāk – noteikumi Nr.656) 2.punktu pieteicējam atlīdzinājums par nepamatotu brīvības ierobežošanu laikā no 2015.gada 10.jūnija līdz 2015.gada 6.oktobrim būtu nosakāms 3332 *euro* apmērā.

[2.2] Saskaņā ar Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 15.panta astoto daļu iestāde var samazināt kaitējuma atlīdzības apmēru, ievērojot tās fiziskās personas personību raksturojošas ziņas un līdzatbildību, kuras brīvība tikusi nepamatoti ierobežota.

Konkrētajā gadījumā pieteicēja rīcības rezultātā, iepriekš gatavojoties un ar nodomu prettiesiski iekļūstot Ādažu militārajā bāzē, radās Krimināprocesa likuma 272.panta pirmajā daļā noteiktais pamats drošības līdzekļa – apcietinājuma – piemērošanai. Pieteicējs apzināti rīkojās prettiesiski, viņš ir vainojams par nelabvēlīgajām nemantiskajām sekām, kas radās sakarā ar piemēroto apcietinājumu. Ievērojot minēto, pieteicējam nav piešķirama nemantiskā kaitējuma atlīdzība par atrašanos apcietinājumā. Pieteicējs nav arī iesniedzis pierādījumus (iestādes, krimināprocesā pilnvarotas amatpersonas vai tiesas nolēmumu), ka viņam drošības līdzeklis – apcietinājums – piemērots prettiesiski.

[3] Pieteicējs iesniedza tiesā pieteikumu par 3332 *euro* un 2000 *euro* nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu no Tieslietu ministrijas. Attiecībā uz prasījumu par 3332 *euro* atlīdzinājumu pieteicējs norāda turpmāk minēto.

[3.1] Nolūkā veikt miermīlīgu, pretmilitāra rakstura akciju 2015.gada 10.jūnijā pieteicējs patvaļīgi iekļuva Ādažu militārā bāzē. Atbildība par šādām darbībām tolaik bija paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 194.^{3} pantā, kas noteica, ka par patvaļīgu iekļūšanu militārajos objektos un militārās policijas apsargājamās teritorijās izsaka brīdinājumu

vai uzliek naudas sodu līdz 70 *euro*. Nebija pamata kriminālprocesa ierosināšanai pēc Krimināllikuma 85. un 88.panta (spiegošana un terorisms, kas ir sevišķi smagi noziegumi), kā arī turpmākai pārkvalifikācijai pēc Krimināllikuma 231.panta otrās daļas (huligānisms, kas ir smags noziegums). Tā kā pieteicējs krimināllietā tika attaisnots, drošības līdzeklis – apcietinājums – pieteicējam tika piemērots nelikumīgi. Tas pieteicējam radīja nemantisko kaitējumu.

[3.2] Pieteicējam nepamatoti tika piemērots pārāk bargs drošības līdzeklis, turklāt šis drošības līdzeklis tika piemērots prettiesiski, jo pieteicējs kriminālprocesā tika attaisnots. Par administratīvā pārkāpuma izdarīšanu pieteicējs nepamatoti tika apcietināts, nepamatoti tika ierosināts kriminālprocess. Apcietinājums tika izmantots kā nelikumīgs sods bez notiesājoša tiesas sprieduma.

[4] Tieslietu ministrija paskaidrojumā pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz tās lēmumā norādītajiem argumentiem.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 18.jūnija spriedumu Tieslietu ministrijai uzlikts pienākums atlīdzināt pieteicējam nemantisko kaitējumu 3332 *euro* apmērā par nepamatotu brīvības ierobežošanu kriminālprocesā Nr.11840002215 no 2015.gada 10.jūnija līdz 2015.gada 6.oktobrim, pārējā daļā pieteikums noraidīts. Tiesas spriedums daļā, kurā pieteikums apmierināts, pamatots šādi.

[5.1] Tiesa citēja Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā un Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmajā daļā, 4.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto. Tiesa konstatēja, ka konkrētajā gadījumā ir iestājies Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punktā norādītais kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats. Proti, 2018.gada 4.decembrī ir stājies spēkā Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2018.gada 23.maija spriedums lietā Nr.11840002215, ar kuru pieteicējs atzīts par nevainīgu un attaisnots pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 231.panta otrās daļas.

Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 15.panta pirmās daļas 2.punkts paredz, ka gadījumā, ja iestājies viens no šajā likumā paredzētajiem kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskajiem pamatiem, fiziskajai personai ir tiesības uz nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu par nepamatotu vai prettiesisku brīvības ierobežošanu, ja tai piemērots Kriminālprocesa likumā paredzētais ar brīvības atņemšanu saistītais procesuālais piespiedu līdzeklis.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējam kriminālprocesā Nr.11840002215 tika piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums – un viņš apcietinājumā atradās laikā no 2015.gada 10.jūnija līdz 2015.gada 6.oktobrim. Proti, ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 12.jūnija lēmumu pieteicējam piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 6.oktobra lēmumu pieteicējam piemērotais drošības līdzeklis – apcietinājums – atcelts. Ņemot vērā minēto, izskatāmajā lietā ir pamatota nodarītā kaitējuma esība, bet ir izšķirams jautājums par atlīdzinājuma apmēru.

[5.2] Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtā daļa citstarp noteic, ka ar nepamatotu vai prettiesisku brīvības ierobežošanu nodarīta nemantiskā kaitējuma atlīdzības apmēru nosaka saskaņā ar šā likuma 15.pantu.

Kaitējuma atlīdzināšanas likumprojekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (turpmāk – anotācija) norādīts, ka no starptautiskajām saistībām izriet Latvijas pienākums nodrošināt personai tiesības uz kompensāciju nepamatota vai prettiesiska apcietinājuma vai aresta gadījumā (Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5.panta 5.punkts), tādējādi kompensācijas noteikšana par nepamatotu vai prettiesisku brīvības ierobežošanu ir minimālais nacionālajā normatīvajā regulējumā ieviešamais standarts (pieejams: *http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/D358C46EE64B01CFC2257FB5003F122B?OpenDocument*, aplūkots 2020.gada 16.jūnijā).

Tiesa citēja Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 15.panta otrajā, trešajā un ceturtajā daļā noteikto. Tiesa secināja, ka likumdevējs ir skaidri noteicis kārtību, kādā ir nosakāms (aprēķināms) atlīdzinājums par nemantisko kaitējumu, ja personai ir nepamatoti vai prettiesiski ierobežota brīvība, piemērojot Kriminālprocesa likumā paredzēto ar brīvības atņemšanu saistīto procesuālo piespiedu līdzekli. Saskaņā ar noteikumu Nr.656 2.punktu attaisnojoša sprieduma spēkā stāšanās brīdī 2018.gada 4.decembrī (Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punkta nosacījuma iestāšanās brīdis) minimālā mēneša darba alga normālā darba laika ietvaros bija noteikta 430 *euro*. Tieslietu ministrija pareizi secināja, ka atbilstīga atlīdzinājuma apmērs par nepamatotu pieteicēja brīvības ierobežošanu laikā no 2015.gada 10.jūnija līdz 2015.gada 6.oktobrim (119 dienas) ir 3332 *euro*.

[5.3] Tieslietu ministrija atteica pieteicējam piešķirt atlīdzinājumu, balstoties uz Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 15.panta astoto daļu, kas noteic, ka lēmējiestāde var samazināt kaitējuma atlīdzības apmēru, kas aprēķināts saskaņā ar šā panta nosacījumiem, ievērojot tās fiziskās personas personību raksturojošās ziņas un līdzatbildību, kuras brīvība tikusi nepamatoti ierobežota. Tieslietu ministrija uzskata, ka paša pieteicēja rīcības rezultātā, iepriekš gatavojoties un ar nodomu prettiesiski iekļūstot Ādažu militārajā bāzē, radās Kriminālprocesa likuma 272.panta pirmajā daļā noteiktais pamats drošības līdzekļa – apcietinājuma – piemērošanai. Līdz ar to tieši pats pieteicējs, apzināti rīkojoties prettiesiski, ir vainojams pie nelabvēlīgajām sekām, kas radās sakarā ar piemēroto drošības līdzekli – apcietinājumu. Tādējādi Tieslietu ministrijas ieskatā pieteicējam nav piešķirama nemantiskā kaitējuma atlīdzība.

Tiesa Tieslietu ministrijas viedoklim nepiekrita.

Saskaņā ar Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 8.pantu privātpersona ir līdzatbildīga par tādu kaitējumu, kura rašanos izraisījusi tās rīcība kriminālprocesa vai administratīvā pārkāpuma lietvedības laikā, apzināti uzņemoties citas personas vainu par noziedzīga nodarījuma vai administratīvā pārkāpuma izdarīšanu vai citādi apzināti izraisot kaitējuma rašanos.

Tiesa norādīja, ka pats nodarījums, par kura izdarīšanu nepamatoti tika ierosināts kriminālprocess un piemērots apcietinājums, nevar būt apstāklis, kas būtu vērtējams kontekstā ar Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 8.panta piemērošanu.

Konkrētajā gadījumā kaitējuma rašanās ir tiešā cēloņsakarībā ar nepamatotu pieteicēja brīvības ierobežošanu nepamatota kriminālprocesa gaitā. Saskaņā ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 12.jūnija lēmumu pieteicējam piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums –, pamatojoties uz to, ka pret pieteicēju tika uzsākts kriminālprocess pēc Krimināllikuma 15.panta ceturtās daļas, 88.panta trešās daļas, 85.panta pirmās daļas, kas ir klasificējami kā sevišķi smagi noziegumi. Papildus ņemts vērā fakts, ka pieteicējam nav pastāvīgas dzīvesvietas Latvijā. Līdz ar to noziedzīga nodarījuma nepamatota kvalifikācija bija par pamatu apcietinājuma kā drošības līdzekļa piemērošanai.

Tiesa secināja, ka pieteicējs ar savām darbībām nevarēja ietekmēt to, vai pret viņu tiek uzsākts administratīvā pārkāpuma process vai kriminālprocess un tiek piemērots ar brīvības atņemšanu saistīts piespiedu līdzeklis (apcietinājums). Pareiza nodarījuma kvalifikācija nav pieteicēja atbildība. Līdz ar to pieteicēja atbildības jomā nevar būt nepamatota kriminālprocesa ietvaros piemērots nepamatots apcietinājums.

Turklāt no Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 8.panta izriet, ka likumdevējs kaitējuma rašanos saistījis ar personas rīcību ierosināta kriminālprocesa laikā. Savukārt Tieslietu ministrijas aprakstītās darbības (iepriekšēja gatavošanās un iekļūšana Ādažu militārajā bāzē) ir bijis iemesls kriminālprocesa uzsākšanai. Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 28.novembra spriedumā lietā Nr.A420135816, vērtējot līdzīga satura normu – likuma „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 3.panta otro daļu –, ir atzīts, ka pieteicējam tika piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums –, jo pieteicējs nepildīja savus procesuālos pienākumus. Citiem vārdiem, drošības līdzekļa maiņa notikusi tādēļ, ka persona, kurai ir noteikts statuss krimināllietā un līdz ar to arī noteikti tiesību normās paredzētie pienākumi, nepildīja savus procesuālos pienākumus, tādējādi vilcinot kriminālprocesa virzību. Tātad pamats liegt personai tiesības uz zaudējumu atlīdzību ir tas, ka persona ar apzinātām darbībām ir izraisījusi tai nodarīto zaudējumu rašanos.

Tieslietu ministrija nav norādījusi kādas pieteicēja darbības pēc kriminālprocesa uzsākšanas, kas būtu izraisījušas apcietinājuma piemērošanu, piemēram, ka pieteicējs būtu izvairījies no izmeklēšanas vai tiesas. Arī tiesa šādas darbības nekonstatēja.

Turklāt Tieslietu ministrija nepamatoti vērtē pieteicēja darbību tiesiskumu. Attiecībā uz pieteicēju ir stājies spēkā attaisnojošs tiesas spriedums, ar kuru pieteicējs atzīts par nevainīgu un attaisnots pret viņu celtajā apsūdzībā. Tiesa nav atzinusi, ka pieteicēja darbība atbilst noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmēm. Vērtējums par pieteicēja darbību, iekļūstot Ādažu militārajā bāzē, prettiesiskumu vai kvalifikāciju nav izdarāms izskatāmās lietas par kaitējuma atlīdzinājumu ietvaros un tas nav arī Tieslietu ministrijas kompetencē.

[5.4] Konkrētajā gadījumā nav būtiski, vai rīcība, kuras rezultātā ir radies nemantiskais kaitējums, ir uzskatāma par prettiesisku vai nepamatotu Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmās vai otrās daļas izpratnē. Līdz ar to tiesa neuzskatīja par nepieciešamu sniegt izvērstākus argumentus šajā jautājumā. Tā kā Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 15.pants paredz piešķirt atlīdzinājumu gan par nepamatotu, gan arī par prettiesisku brīvības ierobežošanu, secinājumi par to, ka rīcība ir uzskatāma par prettiesisku, nevis nepamatotu, kā to norādījusi Tieslietu ministrija, nevar ietekmēt izskatāmās lietas rezultātu, tostarp pieteicējam piešķiramā atlīdzinājuma apmēru.

[5.5] Ņemot vērā norādīto, tiesa nekonstatēja apstākļus, kas varētu būt par pamatu kaitējuma atlīdzības apmēra samazināšanai Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 15.panta astotās daļas izpratnē. Tādēļ pieteicējam par nepamatotu brīvības ierobežošanu no 2015.gada 10.jūnija līdz 2015.gada 6.oktobrim (119 dienas) ir piešķirams atlīdzinājums 3332 *euro* apmērā.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu daļā, ar kuru pieteikums apmierināts, Tieslietu ministrija iesniedza apelācijas sūdzību un tās papildinājumu, norādot turpmāk minēto.

[6.1] Tiesa nepamatoti nesaskatīja pamatu kaitējuma atlīdzības apmēra samazināšanai. Kaitējuma atlīdzināšanas likumā ir noteikti kaitējuma atlīdzinājuma apmēra kritēriji un robežas, taču nemantiskā kaitējuma atlīdzības noteikšanu nevar salīdzināt ar matemātisku aprēķinu, kur likumdevējs normatīvi noregulējis precīzu aprēķina kārtību. Persona, kura pati ir rīkojusies tik vieglprātīgi un pretēji jebkādai sapratīgai rīcībai, lai neizraisītu sev kaitējuma rašanos, nevar pretendēt uz likumdevēja noteikto maksimālo kaitējuma atlīdzības apmēru.

Minēto pamato arī Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmajā daļā noteiktais. Jāņem vērā, ka personību raksturo arī personas rīcība, līdzīgi kā noteikts Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmajā daļā. Tādēļ, nosakot kaitējuma atlīdzinājumu personai, vērā ņemama personas līdzatbildība, rīcība un personība.

Tieslietu ministrija samazināja atlīdzinājuma apmēru pieteicēja rīcības dēļ, tā nevērtēja pieteicēja līdzatbildību Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 8.panta izpratnē. Tiesa nepamatoti secināja, ka atlīdzinājums netika piešķirts, vērtējot līdzatbildību Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 8.panta izpratnē.

Ievērojot Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 15.panta astoto daļu kopsakarā ar 14.panta pirmajā daļā noteikto, izskatāmajā gadījumā atlīdzinājuma apmēra noteikšanā, piemērojot tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu, jāņem vērā likumā tieši neminētu, bet lietas izšķiršanai būtisku apstākli – pieteicēja prettiesisko rīcību, kas bija pamats kriminālprocesa ierosināšanai. Pieteicējam nav tiesību uz kaitējuma atlīdzinājumu tiesas noteiktajā apmērā, jo valsts nevar būt atbildīga par kaitējumu, kas radies paša pieteicēja prettiesiskas rīcības rezultātā. Tieši pieteicēja darbības bija par pamatu pieteicēja tiesību aizskārumam. Pieteicējs apzināti rīkojās prettiesiski un ir vainojams par nelabvēlīgajām nemantiskajām sekām sakarā ar ierosināto kriminālprocesu.

Tiesa nepamatoti secināja, ka Tieslietu ministrijai nebija jāvērtē pieteicēja darbību tiesiskums. Pieteicēja rīcība ir izvērtēta Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedumā. Tieslietu ministrija to nepārvērtēja, bet ņēma vērā kā

būtisku apstākli, kas ietekmē atlīdzinājuma apmēru. Neņemot vērā apstākli, ka par pamatu kriminālprocesa ierosināšanai kalpoja pieteicēja prettiesiska rīcība, tiesa kļūdaini neatzina pieteicēja līdzatbildību. Tiesa lietas apstākļus nenovērtēja vispusīgi un objektīvi, un pieteikumu apmierināja bez pietiekama pamatojuma, kā arī kļūdaini iztulkoja Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 8.pantu un kļūdaini nepiemēroja šā likuma 15.panta astotajā daļā noteikto.

[6.2] Saskaņā ar Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 8.pantu persona ir līdzatbildīga, ja tā citādi apzināti izraisījusi kaitējuma rašanos. Likumā lietotais jēdziens „citādi" ir piepildāms ar saturu katrā atsevišķā gadījumā, tostarp piemērojot tiesību principus.

Jāvērtē ne vien cēloniskā saikne, kas raksturo nepamatotā kriminālprocesā piemēroto drošības līdzekli ar kaitējuma atlīdzinājumu, bet arī tāda cēloniskā saikne, kas raksturo personas rīcības tiesiskumu, kas objektīvi radīja attiecīgās sekas (kriminālprocesa ierosināšanu un drošības līdzekļa piemērošanu). Ir jāizvērtē, ciktāl taisnīgi likt valstij atbildēt par kaitējumu, kas radies pašas personas prettiesiskas rīcības rezultātā.

Nav taisnīgi atlīdzināt kaitējumu likumā noteiktajā apmērā vienlīdzīgi tām personām, pret kurām kriminālprocess ierosināts apstākļu sakritības rezultātā (bez personas aktīvas rīcības), un tām personām, pret kurām kriminālprocess ierosināts personas acīmredzami traucējošas, izaicinošas, bezkaunīgas un prettiesiskas rīcības rezultātā, kas ir vērsta uz noteiktās valsts pārvaldes kārtības aizvainojumu un necieņas izrādīšanu.

Izskatāmajā gadījumā kaitējuma pamatcēlonis ir pieteicēja prettiesiskā rīcība, tāpēc kaitējuma atlīdzinājums pieteicējam maksimāli pieļaujamā apmērā neatbilst taisnīguma principam un vienlīdzības principam.

[6.3] Nosakot kaitējuma atlīdzinājuma apmēru, tiesai bija sistēmiski jāinterpretē Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 15.panta astotā daļa, bet tiesa to nedarīja.

Tiesību normas piemērotajam jāņem vērā, ka ne visas negatīvās sekas, kas personai rodas tiesību aizskāruma rezultātā, rada pamatu kaitējuma atlīdzinājumam naudā. Šis princips atspoguļots arī Eiropas deliktu tiesību principos norādīts, ka mantiskais kaitējums nav atlīdzināms vai nemantiskā kaitējuma kompensācija nav maksājama, ja cietušajam radies kaitējums, veicot prettiesiskas darbības.

Administratīvā procesa likuma 97.pantā noteikts, ka, nosakot mantiskā zaudējuma un personiskā kaitējuma priekšnosacījumus un atlīdzinājuma apmēru, piemēro civiltiesību principus, ja likumā nav noteikts citādi. Tiesību doktrīnā atzīts, ka civiltiesību principi administratīvajās tiesībās piemērojami tad. ja tie nenonāk pretrunā ar publiski tiesisko attiecību būtību.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 10.panta otrajā daļā noteikts, ka cietušais nav tiesīgs saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja ar apzinātu rīcību ir veicinājis viņam nodarītā zaudējuma rašanos vai tā apmēra palielināšanos.

Tādējādi gan privāto, gan publisko tiesību jomā pastāv tiesību normas, kurās noteikts personai ierobežojums saņemt atlīdzinājumu par tādu kaitējumu, kas radies pašas personas apzinātas vai prettiesiskas rīcības dēļ. Lai gan Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 15.panta astotajā daļā tiešā tekstā tas nav noteikts, šis princips daļēji ir ietverts likuma 14.panta pirmajā daļā, paredzot, ka nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanā ņem vērā arī fiziskās personas rīcību. Likumā nav iespējams uzskaitīt visus gadījumus, kas ietekmē atlīdzinājuma apmēru, bet tiesai ir jāņem vērā visi apstākļi.

[6.4] Ne Tieslietu ministrijai, ne tiesai nav tiesību pārvērtēt kriminālprocesa laikā pieņemto lēmumu pamatotību, tostarp apstākļus, kādos piemēroti drošības līdzekļi, un noziedzīga nodarījuma kvalifikāciju. Līdz ar to tiesa nepamatoti vērtēja apcietinājuma piemērošanas pamatu, secinot, ka par pamatu apcietinājuma kā drošības līdzekļa piemērošanai bija nepareiza noziedzīga nodarījuma kvalifikācija un apstāklis, ka pieteicējam nav pastāvīgas dzīvesvietas Latvijā. Tādējādi tiesa pārkāpa savas kompetences robežas lietai nozīmīgu apstākļu noskaidrošanā.

[7] Paskaidrojumā par apelācijas sūdzību pieteicējs norāda turpmāk minēto.

[7.1] Tieslietu ministrija norāda uz pieteicēja līdzatbildību. Taču pret pieteicēju netika ierosināta administratīvā pārkāpuma lieta un nav konstatēts, ka pieteicējs ir izdarījis administratīvo pārkāpumu. Šajā sakarā pieteicēja rīcības tiesiskumu vairs nevar vērtēt. Turklāt pieteicējs nav rīkojies vardarbīgi vai draudējis rīkoties vardarbīgi.

[7.2] Par administratīvā pārkāpuma izdarīšanu nevar piemērot Kriminālprocesa likumā paredzētu drošības līdzekli, ierobežojot personas brīvību. Pieteicējs faktiski tika sodīts ar brīvības atņemšanu bez tiesas sprieduma.

[7.3] Pamats kriminālprocesa ierosināšanai pret pieteicēju bija nevis pieteicēja rīcība, bet nepareiza pieteicēja nodarījuma kvalifikācija. Pieteicējs to nevarēja ietekmēt.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījusi un izvērtējusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums daļā par 3332 *euro* nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu ir apmierināms.

[9] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa paredz, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pareizi ir identificējusi strīdus jautājumu un izvērtējusi iesniegtos pierādījumus, kā arī pareizi piemērojusi tiesību normas attiecībā uz prasījumu par 3332 *euro* kaitējuma

atlīdzinājumu. Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas daļai pirmās instances tiesas sprieduma motivācijas attiecībā uz šo prasījumu (sk. šā sprieduma 5.1.–5.3., 5.5. un 5.6.punktu).

[10] Apelācijas sūdzībā nepamatoti norādīts, ka pirmās instances tiesa pārvērtēja kriminālprocesa laikā pieņemto lēmumu pamatotību, tostarp apstākļus, kādos piemēroti drošības līdzekļi, kā arī noziedzīga nodarījuma kvalifikāciju. Pirmās instances tiesai nebija jālemj jautājums par pieteicēja nodarījuma kvalifikāciju, jo tas jau tika izlemts krimināllietas ietvaros. Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2018.gada 23.maija sprieduma motīvu daļā secināts, ka pieteicēja darbības, pārkāpjot pāri militārā objekta žogam un iekļūstot tajā, nav atzīstamas par kaitīgu nodarījumu Krimināllikuma 231.panta izpratnē, tāpēc atzīstams, ka nav noticis noziedzīgs nodarījums. Minētais apstāklis bija attaisnojoša sprieduma taisīšanas pamats.

Administratīvā apgabaltiesa secina, ka tiesas lēmumi par pieteicējam piemērojamo apcietinājumu to pieņemšanas brīdī atbilda tiesību normām, taču vēlāk iestājās viens no Kaitējuma atlīdzinājuma likumā norādītajiem kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskajiem pamatiem – spēkā ir stājies pieteicēju attaisnojošs tiesas spriedums, ar kuru viņš attaisnots visās pret viņu celtajās apsūdzībās. No tā savukārt izriet secinājums, ka pieteicējs nepamatoti tika turēts apcietinājumā laikā no 2015.gada 10.jūnija līdz 2015.gada 6.oktobrim.

Pirmās instances tiesas norādītais par to, kāpēc pieteicējam kā drošības līdzeklis piemērots apcietinājums, atbilst Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 12.jūnija lēmumā un 2015.gada 12.augusta lēmumā (*lietas 26. un 27.lapa*) secinātajam. Šajos lēmumos tiesa izlēma jautājumu par pieteicējam nosakāmo drošības līdzekli. No lēmumos norādītā pamatojuma izriet, ka konkrēto drošības līdzekli tiesa izvēlējās un pēc diviem mēnešiem atstāja negrozītu tāpēc, ka pieteicējs tika turēts aizdomās par sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu. Tiesa ņēma vērā arī to, ka viena no personām, kas piedalījās noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, ir aizbēgusi, un nav zināma viņas atrašanās vieta. Tāpēc tiesa uzskatīja, ka pieteicējs brīvībā varētu traucēt pirmstiesas kriminālprocesa norisi, sazinoties ar noziedzīga nodarījuma līdzdalībnieku un saskaņojot liecības. Tiesa ņēma vērā arī to, ka pieteicējam nav dzīves vietas Latvijas teritorijā.

Administratīvā apgabaltiesa secina, ka iepriekš norādītie tiesas apsvērumi nav saistīti ar pieteicēja rīcību pēc viņa aizturēšanas. Krimināllietas ietvaros nav konstatēts, ka pieteicējs būtu kavējis kriminālprocesa gaitu vai izvairījies no izmeklēšanas. Līdz ar to pirmās instances tiesa pamatoti nekonstatēja pieteicēja līdzatbildību.

Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2018.gada 23.maija sprieduma motīvu daļā secināts, ka pieteicēja darbības, pārkāpjot pāri militārā objekta žogam un iekļūstot militārajā objektā, satur Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 194.^{3}pantā paredzētā nodarījuma pazīmes. Administratīvā apgabaltiesa secina, ja sakarā ar pieteicēja prettiesisko rīcību būtu ierosināta administratīvā pārkāpuma lieta par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 194.^{3}pantā paredzētā pārkāpuma izdarīšanu, nebūtu arī pamata turēt pieteicēju apcietinājumā, jo atbilstoši šā panta sankcijā noteiktajam par šo administratīvo pārkāpumu bija nosakāms vai nu naudas sods līdz 70 *euro* vai arī izsakāms brīdinājums. Līdz ar to tikai tāpēc, ka pieteicējs ir veicis neatļautu darbību, par ko viņš varēja tikt sodīts administratīvi, pieteicējs nevar tikt atzīts par līdzvainīgu viņa turēšanā apcietinājumā. Galvenais iemesls, kāpēc pieteicējs atradās apcietinājumā, bija tas, ka viņa rīcība kļūdaini tika uzskatīta par noziedzīgu nodarījumu. Šis kļūdainais secinājums nebija atkarīgs no pieteicēja un attiecīgi pieteicējs nav apzināti veicinājis viņa nokļūšanu apcietinājumā.

Ņemot vērā minētos apsvērumus, nav pamatots arī apelācijas sūdzībā norādītais par taisnīguma un vienlīdzības principu pārkāpumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.un 309.pantu, 126.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

Apmierināt daļā /pers. A/ (*/pers. A/*) pieteikumu.

Uzlikt pienākumu Tieslietu ministrijai viena mēneša laikā no šā sprieduma spēkā stāšanās dienas izmaksāt /pers. A/ nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu 3332 *euro* (trīs tūkstoši trīs simti trīsdesmit divi *euro*).

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ (*/pers. A/*) valsts nodevu 30 *euro*, kas atlīdzināmi no Tieslietu ministrijas budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente	I.Amona
Tiesnese	R.Paegle
Tiesnese	V.Zommere